

MĂSURAREA COMPETITIVITĂȚII INTERNAȚIONALE A ECONOMIILOR ȘI OBIECTIVELE STRATEGICE ALE POLITICILOR PUBLICE DIN ROMÂNIA

Răzvan VOINESCU¹

Manuela UNGURU²

Rezumat

Obiectivul acestui articol este de a evidenția factorii determinanți ai competitivității economice care ar putea susține simultan convergența economică pe termen lung și ajustările necesare în politicile publice care ar contribui la atingerea acestui obiectiv. Analiza sugerează că politicile publice ale României ar trebui să se concentreze pe acele obiective care potențează obiectivele sectoriale, respectiv: i) întărirea echilibrelor macroeconomice și îmbunătățirea calității managementului public; ii) dezvoltarea sustenabilă a capitalului uman prin educație și formare profesională; iii) îmbunătățirea calității mediului de afaceri.

Cuvinte cheie: competitivitate internațională, convergența economică, politici de competitivitate

Clasificare JEL: O57, O47, O11.

---

¹ Cercetător științific gradul III la Institutul de Economie Mondială, Academia Română, București, E-mail: razvanvoinescu@gmail.com

² Cercetător științific gradul I la Institutul de Economie Mondială, Academia Română, București, E-mail: m.unguru@gmail.com

1. Introducere

Originile teoretice ale competitivității se găsesc în economia comerțului internațional și în rolul acestuia în bunăstarea definită atât pentru interiorul granițelor țărilor, dar și la nivel internațional. Conceptul de competitivitate a țărilor a evoluat în sfera gândirii economice, reflectând abordări diferite, de la teoriile clasice ale *mercantilismului*, care au introdus noțiunea de rivalitate comercială între națiuni, la *avantajul absolut*, respectiv *comparativ* al națiunilor și până la criticile neoclasice ale conceptului de competitivitate a țărilor, contestarea acestora și reîntoarcerea la un clasicism mai nuanțat. Dezbaterile teoretice mai recente adâncesc complexitatea conceptului de competitivitate a țărilor cu abordări ce variază de la cele exclusiv microeconomice la cele atotcuprinzătoare micro- și macroeconomice.

Teoriile neoclasice ale creșterii prevăd că procesele de convergență au loc între economiile deschise. Economii converg spre starea lor individuală sau comună de echilibru, indiferent de valorile inițiale ale veniturilor. Teoriile creșterii endogene țin cont de impactul variabil al diferiților factori ai creșterii economice, cum ar fi: randamentul crescător al capitalului uman, comerțul exterior și investițiile străine directe, care pot facilita egalizarea nivelului tehnologic dintre economii. Convergența economică reală dintre economii (la nivel de țară sau regiune) reflectă distanța din ce în ce mai mică dintre nivelurile de dezvoltare ale economiilor ce sunt evaluate sau de eliminarea decalajului dintre nivelurile de bunăstare ale acestor economii.

România, la fel ca și celelalte țări din Europa Centrală și de Est nou membre ale Uniunii Europene, a trecut printr-un dureros proces de restructurare economică înaintea aderării la Uniune. Transformările necesare în direcția unei economii de piață au avut o influență negativă asupra realizărilor anterioare în ceea ce privește convergența. Din nefericire, chiar și după aderare, convergența a fost lentă în cazul României, alte noi state membre ale Uniunii reușind să profite mult mai mult de noul lor statut. Dobrinsky și Havlik (2014) arată că în perioada 1995-2012, PIB-ul la paritatea puterii de cumpărare al noilor state membre, comparativ cu media UE, a crescut cu 40 de puncte procentuale, în contextul în care Țările baltice au avut un avans mai mare de 60 de puncte procentuale, iar România unul sub 20 de puncte procentuale. În perioada 1995-2012, PIB-ul real al României a avansat cu o medie anuală de 2,49%, în timp ce rata medie de creștere din UE27 a fost de numai 1,71% pe an.

Evoluțiile înregistrate în ultimul deceniu sugerează că, pentru a scurta orizontul procesului de convergență, România trebuie să aibă ritmuri de creștere economică mai mari comparativ cu media europeană și acestea să poată fi susținute pe termen mediu și lung.

Analiza este structurată în două secțiuni principale. Prima secțiune, în Capitolul 2, face o trecere în revistă a instrumentelor de măsurare a competitivității internaționale, evidențiind poziția relativă a României. A doua secțiune (Capitolul 3) prezintă un sinopsis al obiectivelor de politici strategice din România privind competitivitatea,

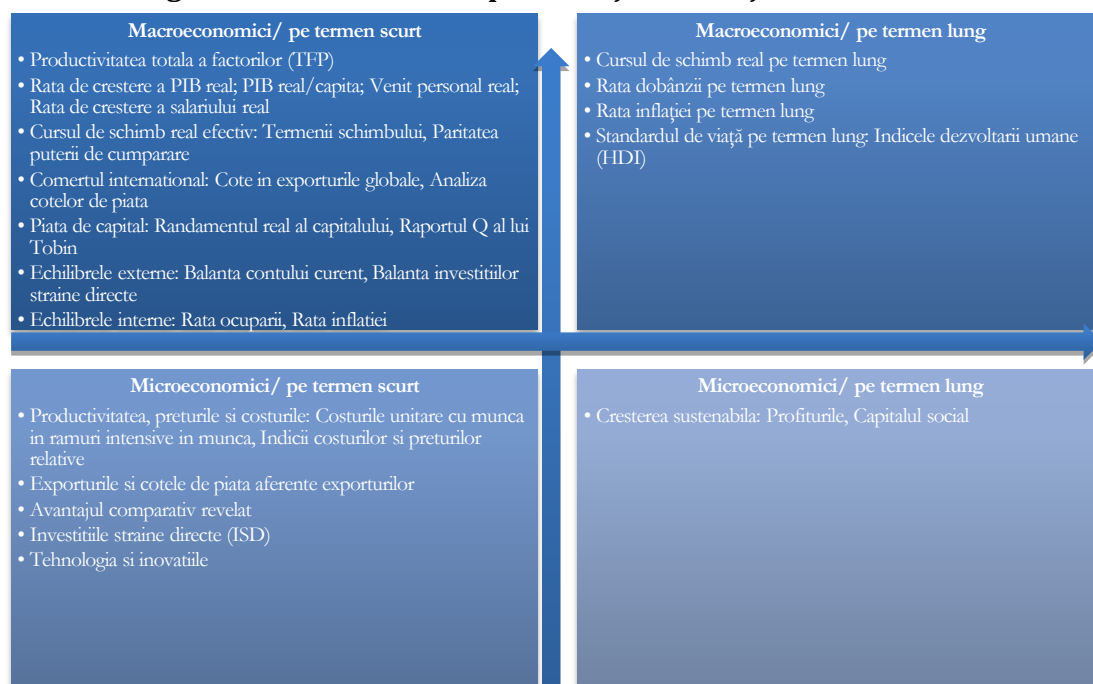
subliniază vulnerabilitățile și sugerează posibile soluții, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Capitolul 4 sintetizează principalele concluzii.

2. Măsurarea competitivității internaționale a economiilor

2.1. Indicatori și factori determinanți

Competitivitatea internațională a economiilor este măsurată în general printr-o serie de *indicatori* ce pot fi grupați în funcție de *orizontul de timp* avut în vedere în: i) indicatori pe termen scurt și ii) indicatori pe termen lung și în funcție de *nivelul la care se intenționează măsurarea și analiza competitivității* în: i) indicatori microeconomici, respectiv ii) indicatori macroeconomici.

Figura 1 Indicatori ai competitivității internaționale

Sursa: Mitschke (2008), prezentarea autorilor

Deși clasificările în funcție de diferite criterii, adecvate scopului investigației, contribuie în general la mai bună înțelegere a conținutului competitivității economiei, în practică nu există un unic indicator, unanim acceptat, care să reflecte de o manieră globală și satisfăcătoare nivelul de competitivitate internațională a unei economii.

În modelele analitice, indicatorii care măsoară competitivitatea economiilor sunt considerate variabile dependente. În ceea ce privește variabilele independente, rolul acestora în modelele analitice poate fi jucat de *factorii determinanți ai competitivității economice*, care pot fi grupați, la rândul lor, în factori ce țin de comportamentul întreprinderilor și factori de influență de natura intervențiilor guvernamentale, care

acționează asupra economiei în ansamblu sau asupra unor ecosisteme mai largi în cadrul economiei.

Astfel, politicile economice cu aplicabilitate generală, cum sunt cele fiscale, de investiții publice, monetare, de reglementare a pieței de capital și a concurenței, politicile în domeniul educației și al CDI țintesc atât sporirea atractivității mediului de afaceri, cât și competitivitatea firmelor rezidente, determinant al competitivității internaționale a economiei. Alte politici publice pot ținti exclusiv atragerea de investiții străine directe și creșterea competitivității firmelor rezidente prin politici industriale adecvate.

Comportamentul de piață al întreprinderilor rezidente influențează, de asemenea, atractivitatea mediului de afaceri, dar determină și competitivitatea internațională a acestora și, prin agregare, a economiilor naționale.

Figura 2 Factori ai competitivității internaționale

		Dimensiuni ale competitivității internaționale a țărilor	
		Atractivitatea mediului de afaceri	Competitivitatea internațională a întreprinderilor rezidente
Factori ai competitivității internaționale a țărilor	Acțiunea guvernamentală	Politica fiscală Politica monetară (inflație scăzută, rată scăzută a dobânzii) și a cursului de schimb Reglementarea pieței de capital Infrastructura Standardele sociale și ecologice Politicile comerciale și concurențiale Politica educațională Politica în domeniul CDI	
	Comportamentul întreprinderilor	Zonele economice speciale pentru investitorii străini Clusterelor industriale Comportamentul pro-concurențial Deschiderea spre cooperare în CDI Calitatea serviciilor bancare	Politicile industriale pentru firmele rezidente Comportamentul inovativ Comportamentul pro-concurențial Internaționalizarea producției Strategiile de afaceri Capabilitățile manageriale Capitalul uman Orientarea către exporturi

Sursa: Mitschke (2008), prezentarea autorilor

Diferențierea între *indicatori* și *factori ai competitivității internaționale* are relevanță mai degrabă teoretică întrucât, în practică, numeroși factori determinanți pot fi considerați în același timp și indicatori ai competitivității. Altfel spus, efecte ale creșterii competitivității economice pot constitui precondiții sau factori determinanți pentru sporirea suplimentară a competitivității, cum este cazul investițiilor străine

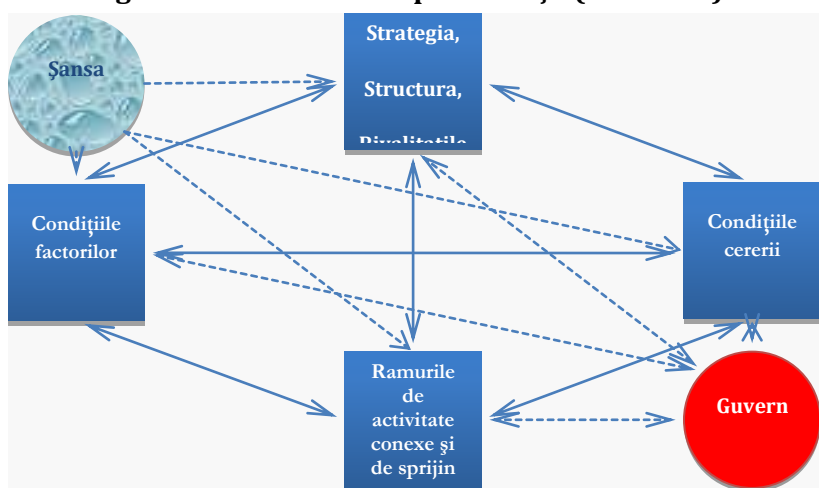
directe. Mai mult, anumiți factori determinanți ai competitivității sunt atât de importanți pentru competitivitatea internațională a economiilor, încât ajung să se confunde parțial cu însăși noțiunea de competitivitate, așa cum este cazul costurilor unitare cu forța de muncă sau al cursului de schimb real.

1.1. ‚Diamantul competitivității’

„Modelul Diamantului”, elaborat de Porter (1990), se concentrează asupra factorilor determinanți ai competitivității internaționale care operează la nivel microeconomic. Potrivit acestuia, orice ramură de activitate are propriul „diamant” care îi determină competitivitatea internațională.

Modelul reprezintă competitivitatea internațională a unei ramuri de activitate pornind de la acțiunea a șase factori, patru dintre aceștia fiind considerați factori determinanți: i) condițiile factorilor, ii) condițiile cererii, iii) ramurile de activitate aflate în aval și amonte precum și cele care sprijină activitatea ramurii analizate și iv) strategiile, structura și rivalitățile dintre firmele din ramură. Porter a completat modelul inițial, adăugând doi factori de natură exogenă: v) ‚șansa’ și vi) ‚guvernul’. ‚Șansa’ se referă la acele evenimente exogene, de natura șocurilor pozitive și negative (evoluții spectaculoase pe piețe, schimbări de tendințe, invenții semnificative etc.) care influențează factorii determinanți, dar nu pot fi influențate de aceștia (acest aspect necesitând, totuși o abordare mai nuanțată). ‚Guvernul’, pe de altă parte, reprezintă termenul generic pentru instituțiile și politicile publice, variabilă care influențează (și este influențată de) factorii determinanți (endogeni) ai competitivității.

Figura 3 Diamantul competitivității (M. Porter)

Sursa: Porter M. (1990), prezentarea autorilor

O parte dintre dezbaterile care au urmat publicării modelului au avut ca obiect tocmai rolul Guvernului asupra competitivității economice, unii critici ai modelului considerând că acesta ar trebui să fie inclus între factorii determinanți (endogeni) ai competitivității, dat fiind rolul semnificativ pe care autoritățile publice l-au jucat în creșterea competitivității economiilor cum este cea japoneză sau sud-coreeană. Deși

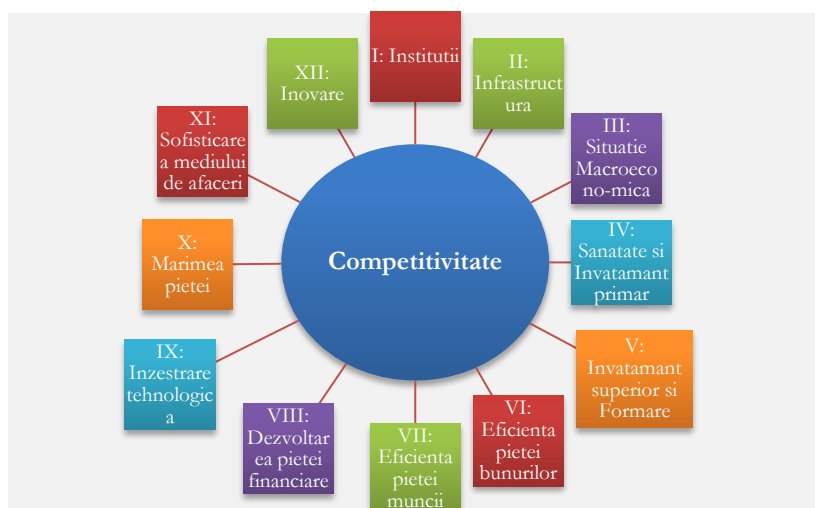
Porter a recunoscut importanța intervenției în economie, a considerat că aceasta nu poate constitui o sursă majoră de sporire a competitivității și că, în consecință, nu ar trebui să fie considerată factor determinant al acesteia.

2.2. Raportul competitivității globale

În încercarea de a construi un instrument de măsură a productivității și competitivității internaționale a economiilor, Raportul competitivității globale (2014) ia în calcul atât factori determinanți statici, cât și dinamici, de la specializarea și diviziunea muncii observată de Adam Smith, la investițiile în capitalul fizic și infrastructură, prezente în teoriile neoclasiche și până la factori determinanți identificați în teorii economice mai recente, cum este cea dezvoltată de Porter (). Printre alte variabile, Raportul competitivității globale (2014) evaluează și educația, formarea profesională, progresul tehnic, stabilitatea macroeconomică, buna guvernare, sofisticarea întreprinderilor și eficiența piețelor, printre altele³.

Cel mai recent raport al Forumului Economic Mondial (World Economic Forum weforum.org), realizat sub coordonarea profesorului Klaus Schwab, se află deja la a 35-a ediție. Analizele ample ale acestui raport evidențiază faptul că, deși economia globală se redresează după criza economică, persistă riscuri semnificative legate de situația geopolitică tensionată, creșterea inegalității veniturilor și potențiala înăsprire a condițiilor financiare. De asemenea, dintre factorii care afectează competitivitatea și creșterea economică incluși în analiza multicriterială a studiului, inovarea și competențele rezultă ca fiind principalii determinanți ai creșterii economice.

Figura 4 Cei doisprezece piloni ai competitivității, GCI, 2014

Sursa: Global Competitiveness Report, 2014-2015

³ <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/methodology>

Tabloul competitivității globale realizat de Forumul Economic Mondial reprezintă cea mai vizibilă ierarhie multicriterială a competitivității statelor lumii⁴. La baza acestei ierarhii se află un indice compus din 119 indicatori grupați în 12 piloni: I. Instituții, II. Infrastructură, III. Mediul macroeconomic, IV. Sănătate și educație primară, V. Învățământ superior și formare, VI. Eficiența piețelor de bunuri, VII. Eficiența pieței muncii, VIII. Dezvoltarea pieței financiare, IX. Adoptarea tehnologiilor, X. Dimensiunea pieței, XI. Gradul de sofisticare a afacerilor, XII. Inovare. Metodologia de evaluare a competitivității globale este concepută astfel încât analiza să fie relevantă și să conducă în mod firesc la recomandări privind creșterea economică. Practic, în funcție de stadiul de dezvoltare a unei economii, reflectat în general de nivelul PIB/capita, un anumit indicator/subindicator de competitivitate poate contribui mai mult sau mai puțin la creșterea economică a respectivei țări. Astfel, în funcție de etapele de dezvoltare în care se găsesc economiile, competitivitatea acestora se sprijină pe trei categorii de piloni: **i) economii aflate în Stadiul 1 de dezvoltare, a căror creștere se bazează pe factorii de producție** (forța de muncă necalificată și resurse naturale) și pentru care *pilonii I-IV* sunt esențiali; **ii) economii aflate în Stadiul 2 de dezvoltare, a căror creștere se bazează pe eficiență**, pentru care *pilonii V-X* sunt determinanți și **iii) economii aflate în Stadiul 3 de dezvoltare, a căror creștere se bazează pe inovare**, pentru care contează în special *pilonii XI și XII*.

Un element de noutate al Raportului Competitivității Globale (2014) îl reprezintă calcularea unui indicator compozit al competitivității globale care include elemente de sustenabilitate socială și de mediu, ceea ce îi sporește relevanța și utilitatea pentru designul politicilor de dezvoltare pe termen mediu și lung. Raportul grupează anumite economii în două stadii intermediare de dezvoltare, respectiv iv) economii aflate în tranziție de la Stadiul 1 la Stadiul 2 și v) economii aflate în tranziție de la Stadiul 2 la Stadiul 3.

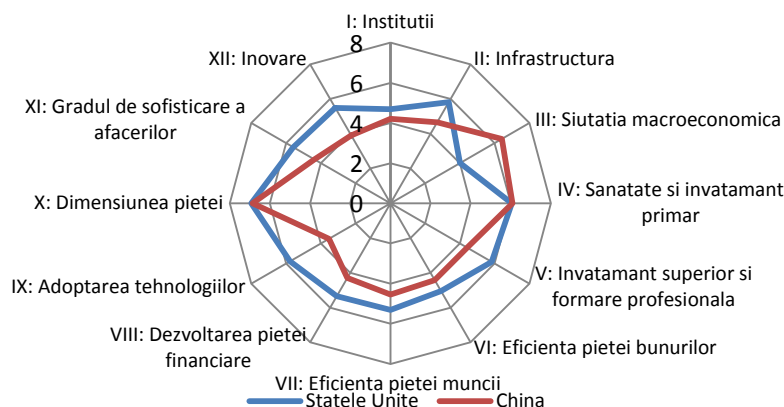
Din cele 144 de țări incluse în raportul din 2014, Topul primelor 10 țări continuă să fie dominat de către economiile occidentale avansate și doi dintre tigrii asiatici – Singapore și Hong Kong (Tabel 1). Pentru al șaselea an consecutiv, Elveția este lider mondial al competitivității. Pe locul al doilea se situează Singapore, ca și în anul anterior. Progrese semnificative au înregistrat Statele Unite ale Americii (locul 3), în urcare cu 2 poziții, și Japonia (locul 6), față de locul 9 în anul precedent.

China urcă în ierarhia competitivității globale doar o poziție, de pe locul 28 pe locul 29.

---

⁴ Numărul de țări incluse în analiză a crescut de la 16, în prima ediție a Raportului din 1979, la peste 140 de țări, cu mici variații de la an la an.

Figura 5 Analiza comparativă a competitivității SUA-China

Sursa: Global Competitiveness Database, 2014-2015, reprezentarea autorilor

Interesantă este însă comparația cu SUA la nivel de piloni și chiar de indicatori. O asemenea privire mai detaliată permite evidențierea unor diferențe uneori surprinzătoare. De exemplu, în ceea ce privește condițiile macroeconomice (pilonul III), China se situează pe locul 10 în lume, în vreme ce SUA, pe locul 113 (!). China deține de asemenea o poziție ceva mai bună față de SUA și pentru pilonul IV. Sănătate și educație primară (46 față de 49).

În schimb, SUA are o poziție mult mai avantajoasă pentru următorii piloni: IX. Adoptarea tehnologiilor (locul 16 față de locul 83); V. Învățământ superior și formare (locul 7 față de locul 65 pt China); VIII. Dezvoltarea pieței financiare, unde devansează China cu 45 poziții și VI. Eficiența pieței bunurilor, cu un avans în clasament de 40 de poziții. Este de remarcat faptul că majoritatea dintre primele 10 cele mai competitive economii împărtășesc punctele forte în **inovare și un cadru instituțional puternic**.

Tabel 1: Top 10 mondial GCI, 2014		Tabel 2: Top 10 UE28 în GCI, 2014	
	Poziția		Poziția
Elvetia	1	Finlanda	4
Singapore	2	Germania	5
Statele Unite ale Americii	3	Olanda	8
Finlanda	4	Marea Britanie	9
Germania	5	Suedia	10
Japonia	6	Danemarca	13
Hong Kong	7	Belgia	18
Olanda	8	Luxemburg	19
Marea Britanie	9	Austria	21
Suedia	10	Franța	23

Sursa: Global Competitiveness Database, 2014-2015, reprezentarea autorilor

Punctele tari ale Elveției, lider mondial al competitivității, sunt legate de inovare și eficiența pieței muncii, de un cadru instituțional eficient și transparent, precum și de gradul înalt de sofisticare a afacerilor.

Elveția se clasează în Top 10 pentru opt piloni și se remarcă în special la capitolul inovare, cu cel mai mare număr de brevete pe cap de locuitor din lume. Aceste performanțe reflectă instituții academice de prestigiu, cheltuieli ridicate pentru cercetare și dezvoltare, cooperare strânsă a mediului academic cu mediul de afaceri.

Conform sondajelor, recent adoptata inițiativă de reintroducere a contingentelor pentru piața muncii ar putea eroda ușor avantajul de competitivitate al Elveției, din cauza dificultăților de a acoperi deficitul de ingineri și oameni de știință, indicator care a retrogradat de pe poziția 14 în 2012 pe poziția 24 în 2014.

Două dintre primele 10 țări ale Uniunii Europene 28 în funcție de nivelul competitivității (Finlanda și Germania) se regăsesc în Top 5 mondial și cinci se află în Top 10 (Tabel 2). În clasamentul Uniunii Europene acestora li le alătură în ordine: Danemarca, Belgia, Luxemburg, Austria și Franța.

Trei sferturi dintre statele membre ale UE se află în Stadiul 3 de dezvoltare, orientate spre inovare, cinci economii se află în tranziție de la stadiul 2 la stadiul 3, a căror creștere se bazează pe elemente de eficiență și inovare și două state, România și Bulgaria se află în stadiul doi de dezvoltare, cu economii a căror creștere se bazează pe eficiență (Tabel 3).

Tabel 3: Țările UE 28, după nivel de dezvoltare și competitivitate, GCI 2014-2015

	Poziție în UE 28	Categorie după nivelul de dezvoltare	Categorie după nivelul de competitivitate
Finlanda	1	Economii avansate	Stadiul 3
Germania	2	Economii avansate	Stadiul 3
Olanda	3	Economii avansate	Stadiul 3
Marea Britanie	4	Economii avansate	Stadiul 3
Suedia	5	Economii avansate	Stadiul 3
Danemarca	6	Economii avansate	Stadiul 3
Belgia	7	Economii avansate	Stadiul 3
Luxemburg	8	Economii avansate	Stadiul 3
Austria	9	Economii avansate	Stadiul 3
Franța	10	Economii avansate	Stadiul 3
Irlanda	11	Economii avansate	Stadiul 3
Estonia	12	Economii avansate	Stadiul 3
Spania	13	Economii avansate	Stadiul 3
Portugalia	14	Economii avansate	Stadiul 3
Cehia	15	Economii avansate	Stadiul 3
Lituania	16	Economii emergente și în dezvoltare	Tranziție de la 2 la 3
Letonia	17	Economii avansate	Tranziție de la 2 la 3

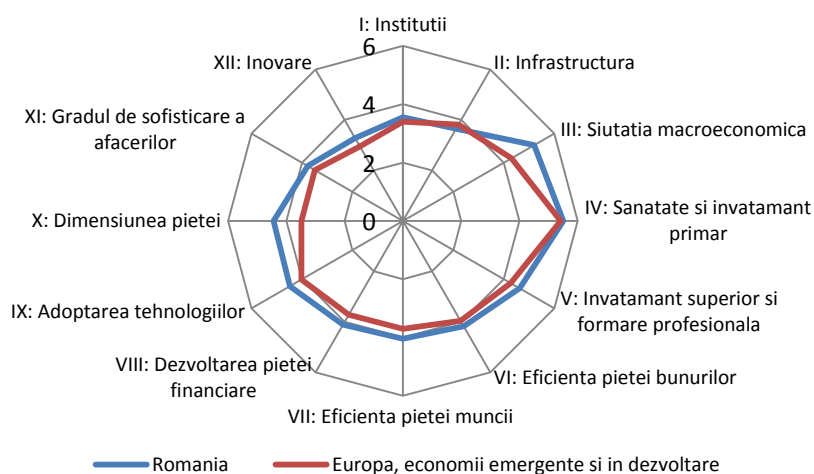
	Poziție în UE 28	Categorie după nivelul de dezvoltare	Categorie după nivelul de competitivitate
Polonia	18	Economii emergente și în dezvoltare	Tranziție de la 2 la 3
Malta	19	Economii avansate	Stadiul 3
Italia	20	Economii avansate	Stadiul 3
Bulgaria	21	Economii emergente și în dezvoltare	Stadiul 2
Cipru	22	Economii avansate	Stadiul 3
România	23	Economii emergente și în dezvoltare	Stadiul 2
Ungaria	24	Economii emergente și în dezvoltare	Tranziție de la 2 la 3
Slovenia	25	Economii avansate	Stadiul 3
Slovacia	26	Economii avansate	Stadiul 3
Croația	27	Economii emergente și în dezvoltare	Tranziție de la 2 la 3
Grecia	28	Economii avansate	Stadiul 3

Sursa: Global Competitiveness Database, 2014-2015, reprezentarea autorilor

România își îmbunătățește poziția semnificativ, urcând 17 poziții până pe locul 59, devansând astfel unele țări din Europa Centrală și de Est precum: Ungaria (locul 60), Slovenia (locul 70) și Slovacia (locul 75). În clasamentul țărilor din UE 28 România ocupă poziția 23, conform Raportului din 2014.

De asemenea, 25 dintre statele membre ale UE sunt considerate economii avansate și șase dintre acestea (Bulgaria, Croația, Polonia, România, Lituania și Ungaria) fiind economii emergente și în dezvoltare.

Figura 6 Analiza comparativă a competitivității România-economii europene emergente și în dezvoltare din UE28, 2014

Sursa: Global Competitiveness Database, 2014-2015, reprezentarea autorilor

Pentru România, cele mai mari probleme rămân cele legate de regimul fiscal, corupție, accesul dificil la finanțare și ineficiența autorităților. Printre punctele forte se află indicatori precum incidența HIV/sida și malariei, taxe vamale, costuri redundante privind eficiența pieței muncii, indicele drepturilor legale, adoptarea telefoniei mobile, internet *broadband*. România se află în Stadiul 2 de dezvoltare, ceea ce înseamnă că trebuie să acorde cât mai multă atenție îmbunătățirii performanțelor pentru următorii piloni: V. Învățământ superior și formare, VI. Eficiența piețelor de bunuri, VII. Eficiența pieței muncii, VIII. Dezvoltarea pieței financiare, IX. Adoptarea tehnologiilor și X. Dimensiunea pieței.

2. Obiective prioritare de politici publice pentru creșterea competitivității României

În această secțiune ne concentrăm asupra posibilelor obiective de intervenție pe care autoritățile românești le au la dispoziție pentru a spori competitivitatea economiei și a accelera procesul de convergență. Analiza se bazează atât pe documentele programatice adoptate deja de România, cât și pe recomandările organismelor economice internaționale formulate (Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială) cu diferite ocazii⁵.

2.1. Obiectivele strategice sectoriale de competitivitate din documentele programatice

În plan sectorial, propunerile strategiilor naționale adoptate în ultimii ani⁶ nu sunt neapărat convergente într-o singură listă a ramurilor de activitate care prezintă potențial de specializare și expansiune pentru România ci, mai degrabă, sugerează direcții posibile de specializare. Strategia de export stabilește sectoarele prioritare pornind de la analiza comerțului exterior al României (pe baza sectoarelor CAEN detaliate la 3 cifre).

Figura 7 România. Obiective strategice de competitivitate în documente programatice

---

⁵ Printre altele, cu ocazia Conferinței „Addressing Needs, Leveraging Resources in Financing non-Euro Zone Economies”, organizată în 2014 de Institutul Aspen România

⁶ Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020, Strategia Națională de Export 2014-2020, Strategia Națională pentru Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020

Sectoare și domenii de specializare inteligentă		Strategia CDI				
<p>Strategia Națională pentru Competitivitate menționează, printre alte obiective strategice, „Promovarea celor 10 sectoare de specializare inteligentă” grupate în baza unei analize multicriteriale în: <i>i) în funcție de potențialul de ocupare</i>: Turism și Eco-turism, Textile și piele, Lemn și mobilă, Industrii creative; <i>ii) după dinamism și potențialul competitiv</i>: Industria auto și componente, TIC, Procesare alimente și băuturi și <i>iii) după potențialul de inovare și valoarea adăugată</i>: Sănătate, inclusiv industria farmaceutică, Energie și Mediu, Bioeconomie (Agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură, Biofarmaceutice și Biotehnologii). Aceste sectoare sunt așezate pe harta domeniilor de specializare inteligentă din Strategia CDI: <i>i) Bioeconomie</i> (incluzând sectorul Agro-alimentar, Farmaceutice și Managementul deșeurilor); <i>ii) TIC, spațiu și securitate</i>; <i>iii) Energie, mediu și schimbări climatice</i> (Eficiență energetică, Apă și Orașe inteligente); <i>iv) Eco-nanotehnologii și materiale avansate</i> (cu referire în principal la Echipamente de transport, Utilaje și echipamente); <i>v) Sănătate</i>. Domeniile de specializare inteligentă reflectă obiectivele Horizon 2020 și se bazează pe argumente raționale de natură economică ce reflectă atât potențialul, cât și nevoia de dezvoltare.</p>		Bioeconomie	TIC, spațiu și securitate	Energie, mediu și schimbări climatice	Eco-nanotehnologii și materiale avansate	Sănătate
Strategia de Competitivitate	Turism și Eco-turism					
	Textile și piele					
	Lemn și mobilă					
	Industrii creative					
	Industria auto și componente					
	TIC					
	Procesare alimente și băuturi					
	Sănătate, inclusiv industria farmaceutică					
	Energie și Mediu					
	Agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură, Biofarmaceutice și Biotehnologii					

Sursa: analiza și prezentarea autorilor

2.2. Vulnerabilități ale economiei României și priorități viitoare pentru politicile publice în vederea creșterii competitivității

Ulterior crizei economice România înregistrează o relansare lentă și oscilantă a economiei și se confruntă în continuare cu vulnerabilități. Economia României este sensibilă prin intermediul comerțului exterior la evoluțiile din Uniunea Europeană. Statele Membre din Zona Euro se confruntă încă cu declinul veniturilor per capita și cu creșteri ale șomajului. De asemenea, România se găsește într-o zonă geografică sensibilă, în care conflictele înghețate se pot încălzi iar cele în curs pot escalada, ceea ce influențează percepția piețelor, afectând negativ încrederea investitorilor în regiune, inclusiv în România. De asemenea, ciclurile electorale au tendința de a îndepărta implementarea deciziilor de politici economice favorizante de momentele de optim.

Pe termen scurt, răspunsul adecvat la aceste vulnerabilități ar trebui să constituie priorități de politici publice pentru autorități.

Modelul de finanțare a creșterii economice trebuie schimbat prin reorientarea spre **economisirea internă**. În cazul României, acest proces a început însă trebuie adâncit iar reforma sistemului bancar ar putea contribui semnificativ la îmbunătățirea situației.

Similar, **dezvoltarea pieței de capital** poate contribui la mobilizarea resurselor de finanțare dedicate creșterii. Întreprinderile cu capital de stat odată însănătoșite prin măsuri ferme de reformă vor putea atrage fonduri de investiții pentru dezvoltare prin intermediul pieței de capital.

România trebuie să-și orienteze politica de **atrageră a investițiilor străine directe spre domenii în care dispune de avantaje comparative**. Sectorul energetic cel al transporturilor, respectiv al exploatării resurselor naturale par a fi astfel de domenii atractive pentru investițiile străine directe însă este necesară o abordare transparentă și orientată spre valorificarea reciproc avantajoasă a oportunităților din partea autorităților.

De asemenea, România ar putea să-și valorifice mai bine potențialul de export printr-o **mai bună integrare în lanțurile de aprovizionare a sectoarelor din economiile Zonei Euro** care tractează relansarea economică, cum este cazul Germaniei, chiar dacă economia UE nu este cea mai dinamică la nivel mondial și proiecțiile organizațiilor internaționale (FMI, Banca Mondială și DG ECFIN) arată menținerea unui ritm de creștere economică în UE mai scăzut comparativ cu alte regiuni ale lumii.

Pe termen lung, calitatea capitalului uman nu poate fi substituită ca factor de creștere economică sustenabilă, iar România înregistrează rămâneri în urmă semnificative în acest domeniu deși situația a cunoscut un reviriment începând cu 2006. Conform rezultatelor Programului de Evaluare Internațională a Învățământului, PISA (2013), comparativ cu un elev de 15 ani provenind din țările OECD un elev de aceeași vârstă din România se află în urma primului cu aproximativ un an și jumătate în privința competențelor în citire, matematică și științe. Situația se va perpetua în viitor într-un nivel calitativ scăzut al forței de muncă și al capitalului uman, în sens mai larg. România trebuie să rezolve problema **calității învățământului la toate nivelurile** însă atingerea unui astfel de obiectiv presupune coerență pe termen lung.

Politicile publice ale României ar trebui să se concentreze pe acele **obiective care potentează obiectivele sectoriale**, respectiv: i) întărirea echilibrului macroeconomice și îmbunătățirea calității managementului public; ii) dezvoltarea sustenabilă a capitalului uman prin educație și formare profesională; iii) îmbunătățirea calității mediului de afaceri.

3. Concluzii

În pofida diferitelor încercări din literatura de specialitate de a demonstra contrariul, convergența economică nu apare automat, cel puțin pe termen scurt și mediu. Amplasarea geografică, aranjamentele instituționale și, foarte important, politicile

publice implementate în economii influențează procesele de convergență și, cel mai probabil, România nu va face excepție.

Soluțiile de creștere, posibile pe termen scurt, specifice României, se referă la reorientarea modelului de creștere spre economisirea internă, dezvoltarea pieței de capital, stimularea investițiilor în domenii în care România dispune de avantaje comparative și mai bună integrare în lanțurile de aprovizionare a sectoarelor din economiile Zonei Euro. Trebuie acordată atenție mai mare investițiilor în educație, căci pe termen lung, calitatea capitalului uman nu poate fi substituită ca factor de creștere economică sustenabilă.

Bibliografie

- Baumol, W. J. (1986). *Productivity Growth, Convergence and Welfare: What the Long Run Data Show?* The American Economic Review, Vol. 76, No. 5 (pp. 1072-1085)
- Dobrinsky R., Havlik P. (2014). *Economic Convergence and Structural Change: the Role of Transition and EU Accession*. WIIW Research Report No. 395
- Krugman, P. (1994). *Competitiveness: A Dangerous Obsession*. Foreign Affairs 73 No 2, pp 28-44.
- Lawrence, R. Z. (2003). Competitiveness. *The Concise Encyclopedia of Economics. Library of Economics and Liberty*. Retrieved from:
<http://www.econlib.org/library/Enc1/Competitiveness.html>
- Martin, R. (2005). *A study on the factors of regional competitiveness. Draft final report for The European Commission. Directorate-General Regional Policy*. Cambridge: University of Cambridge.
- Ministerul Economiei (2014). *Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020*, retrieved from <http://www.minind.ro/PROPUNERI LEGISLATIVE/2014/SNC 2014 2020.pdf>
- Ministerul Economiei (2013). *Strategia Națională de Export 2014-2020*, retrieved from <http://www.minind.ro/strategia export/SNE 2014 2020.pdf>
- Ministerul Educației și Cercetării (2014). *Strategia Națională de Cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020*. Monitorul Oficial, Partea I, nr. 785
- Mitschke, A. (2008). *The Influence of National Competition Policy on the International Competitiveness of Nations. A contribution to the Debate on International Competition Rules*. Physica - Verlag.
- Porter, M. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. London: Macmillan.
- Thissen, M., van Oort, F., Diodato, D. & Ruijs, A. (2013). *Regional Competitiveness and Smart Specialization in Europe*. Edward Elgar Publishing, MA.
- Țârnea A., (editor), Voinescu R. & Buteică A. C. (raportori) (2014). *Addressing Needs, Leveraging Resources in Financing non-Euro Zone Economies*, Conferința organizată de Institutul Aspen România.
- World Economic Forum (2014). *The Global Competitiveness Report 2014-2015*. Geneva, retrieved from <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015>